

บทที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นในกรุงเทพมหานครครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบสองตัวแปรระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น และ 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบหลายตัวแปรระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น การวิเคราะห์แต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบสองตัวแปรระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบสองตัวแปรระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นในหัวข้อนี้จะเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางไขว้ (Cross-tabulations) และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระด้วยสถิติไคสแควร์

3.1.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับปัจจัยทางประชากร

ตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางประชากรมี 3 ตัวคือ อายุ เพศ และสถานภาพสมรส ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นกับตัวแปรแต่ละตัวภายใต้ปัจจัยทางประชากร ดังปรากฏในตารางที่ 2 มีดังนี้

3.1.1.1 อายุ

อายุจัดว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญทางประชากรศาสตร์ อายุของผู้ย้ายถิ่นน่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมเพราะอายุสามารถสะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ หรือความคาดหวังในอนาคตของบุคคล

ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอายุไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุมากกว่าน่าจะมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อยกว่า แต่กลับพบว่า ผู้ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนของผู้ที่

ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมต่ำกว่าผู้ที่มีอายุ 25-34 ปี และผู้ที่มีอายุ 15-24 ปี (ร้อยละ 43.6 เปรียบเทียบกับร้อยละ 47.8 และร้อยละ 52.4 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพวรรณ พุ่มมณี (2532: 89) ซึ่งพบว่า ความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมมีความสัมพันธ์ทางลบกับอายุ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุ 15-24 ปีนั้นอาจเป็นผู้ที่เพิ่งจบการศึกษาและอยู่ในวัยแรงงานช่วงต้น ประกอบกับกลุ่มนี้อาจเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่ากลุ่มอายุอื่นจึงทำให้มีโอกาสในการเลือกงานจึงมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูง ส่วนผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไปซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่และอาจมีงานประจำทำอยู่แล้วจึงทำให้มีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมต่ำกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อยกว่า

ตารางที่ 2 การกระจายอัตราร้อยละของความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม จำแนกตามปัจจัยทางประชากร

ปัจจัยทางประชากร	ความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม				x ²	นัยสำคัญ
	ตั้งใจ	ไม่ตั้งใจ/ อยู่ตลอดไป	รวม	จำนวน		
อายุ						
15-24	52.4	47.6	100.0	750		
25-34	47.8	52.3	100.0	400		
35 ขึ้นไป	43.6	56.4	100.0	243	6.37	0.04
เพศ						
ชาย	53.4	46.6	100.0	663		
หญิง	46.0	54.0	100.0	730	7.54	0.01
สถานภาพสมรส						
โสด	52.8	47.2	100.0	738		
สมรส	46.7	53.3	100.0	613		
อื่นๆ	33.3	66.7	100.0	42	9.68	0.01

3.1.1.2 เพศ

เพศเป็นตัวแปรทางประชากรอีกตัวแปรหนึ่ง ที่น่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมเพราะความแตกต่างด้านเพศอาจทำให้การตัดสินใจต่างกัน เพศชายอาจมีการตัดสินใจต่างจากเพศหญิงเนื่องจากเพศชายมักเป็นหัวหน้าครัวเรือนและเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว และอาจต้องตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ ของครอบครัวอย่างรอบคอบ ดังนั้น เพศจึงน่าจะมีผลทำให้มีความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นแตกต่างกันได้

ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับเพศไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผู้ย้ายถิ่นเพศหญิงน่าจะมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นเพศชาย แต่กลับพบว่า ผู้ย้ายถิ่นเพศชายมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นเพศหญิง (ร้อยละ 53.4 เปรียบเทียบกับร้อยละ 46.0) และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของแคร์รี ริดเตอร์ และคณะ (2540: 69) ที่พบว่า เพศชายมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นสูงกว่าเพศหญิง และเมื่อคุมสถานภาพสมรส (ตารางที่ 2.1) พบว่า ในกลุ่มผู้ที่สมรสนั้นเพศชายมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะ

ตารางที่ 2.1 การกระจายอัตราร้อยละของความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม จำแนกตามเพศและสถานภาพสมรส

เพศ	ความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม		รวม	จำนวน	x ²	นัยสำคัญ
	ตั้งใจ	ไม่ตั้งใจ/ อยู่ตลอดไป				
โสด						
ชาย	51.1	48.9	100.0	364	0.88	0.35
หญิง	54.5	45.5	100.0	374		
สมรส						
ชาย	57.4	42.6	100.0	291	25.64	0.00
หญิง	37.0	63.0	100.0	322		
อื่นๆ						
ชาย	12.5	87.5	100.0	8	1.93	0.16
หญิง	38.2	61.8	100.0	34		

ย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าเพศหญิง แต่ในกลุ่มผู้ที่เป็นโสดและกลุ่มผู้ที่มีสถานภาพสมรสอื่นๆ พบว่าเพศหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้เนื่องจากผู้สมรสที่เป็นเพศชายกล้าตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้ดีกว่าเพศหญิง เพราะเพศชายที่สมรสแล้วมักจะเป็นหัวหน้าครัวเรือน เมื่อไม่พอใจฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวของตนก็อาจคิดที่จะย้ายถิ่นเพื่อไปแสวงหาโชคในที่อื่นที่มีโอกาสดีกว่าหรืออาจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม ในขณะที่หญิงที่สมรสแล้วคิดว่าตนเองนั้นเป็นช่างทำหลัง และมักจะยินยอมให้สามีเป็นผู้ตัดสินใจ

3.1.1.3 สถานภาพสมรส

สถานภาพสมรสเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม ซึ่งเห็นได้จากคำกล่าวของ Lee (1966: 144) ที่ว่าความโน้มเอียงที่จะย้ายถิ่นสูงขึ้นในบางขั้นตอนของชีวิต ดังนั้น สถานภาพสมรสจึงน่าจะมีผลต่อการย้ายถิ่นและน่าจะส่งผลถึงความตั้งใจที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นเช่นกัน

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับสถานภาพสมรสเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่เป็นโสดมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่สมรส และผู้ย้ายถิ่นที่มีสถานภาพอื่นๆ (หม้าย หย่า และแยกกันอยู่) (ร้อยละ 52.8 เปรียบเทียบกับร้อยละ 46.7 และร้อยละ 33.3 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ยุทธดนัย ศรีดาหาล้า (2540: 32) และ ภาณี แสนเจริญ (2527: 117) ที่พบว่า ผู้ที่เป็นโสดมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่สมรสแล้ว ทั้งนี้เพราะผู้ที่เป็นโสดมักจะย้ายถิ่นโดยลำพังเมื่อไม่สามารถหางานทำหรือไม่สามารถปรับตัวเข้ากับท้องถิ่นปลายทางได้จึงตัดสินใจที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมได้สะดวกกว่า ส่วนผู้ย้ายถิ่นที่มีสถานภาพสมรสอื่นๆ (หม้าย หย่า และแยกกันอยู่) นั้นอาจมีเหตุผลในการย้ายถิ่นเพื่อหางานทำเช่นกันและถึงแม้จะไม่ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตในกรุงเทพมหานครก็อาจจะมิผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมในสัดส่วนที่ต่ำ เนื่องจากไม่มีพันธะผูกพัน ไม่มีคู่สมรส หรือไม่มีครอบครัวของตนเองในภูมิลำเนาเดิม

3.1.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับปัจจัยทางสังคม

ตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางสังคมมี 3 ตัวแปรคือ การศึกษา ความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือน และการมีญาติและหรือเพื่อนขณะย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นกับตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางสังคมดังปรากฏในตารางที่ 3 มีดังนี้

ตารางที่ 3 การกระจายอัตราร้อยละของความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม จำแนกตาม ปัจจัยทางสังคม

ปัจจัยทางสังคม	ความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม				x ²	นัยสำคัญ
	ตั้งใจ	ไม่ตั้งใจ/ อยู่ตลอดไป	รวม	จำนวน		
การศึกษา						
ไม่มีการศึกษา	60.3	39.7	100.0	63		
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	50.0	50.0	100.0	824		
มัธยมศึกษา	50.2	49.8	100.0	420		
อุดมศึกษา	33.3	66.7	100.0	81	11.59	0.01
ความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือน						
หัวหน้าครัวเรือน	58.3	41.7	100.0	549		
คู่สมรสหรือบุตร	35.2	64.8	100.0	321		
พี่น้องและญาติอื่นๆ	49.1	50.9	100.0	523	43.24	0.001
การมีญาติและหรือเพื่อนอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครขณะย้ายถิ่น						
มี	49.0	51.0	100.0	1,009		
ไม่มี	51.5	48.5	100.0	377	0.69	0.40

3.1.2.1 การศึกษา

การศึกษาเป็นตัวแปรหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม เพราะการศึกษาทำให้มีโอกาสในการหางานทำ โดยเฉพาะผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาสูงน่าจะมีโอกาสในการหางานทำที่มีรายได้สูงและมีความมั่นคงจึงไม่คิดที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม ดังนั้น การศึกษาจึงน่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการศึกษามีทิศทางตามสมมติฐานเพียงบางส่วน กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่ไม่มีการศึกษา มีสัดส่วน

ของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงถึงร้อยละ 60.3 ในขณะที่ผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่ามีผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมในสัดส่วนใกล้เคียงกับผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 50.0 และร้อยละ 50.2 ตามลำดับ) ส่วนผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษามีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมเพียงร้อยละ 33.3 แม้ว่าทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการศึกษาจะไม่เป็นไปตามสมมติฐานโดยสมบูรณ์แต่ตัวแปรทั้งสองนี้สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ยุทธดนัย ศรีदानล้ำ (2540: 44, 46) และทิพวรรณ พุ่มมณี (2532: 91) ซึ่งพบว่า ความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมมีความสัมพันธ์ทางลบกับการศึกษา ทั้งนี้อธิบายได้ว่าการที่ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมต่ำกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่าเป็นเพราะการมีการศึกษาสูงขึ้นทำให้หางานในภูมิลำเนาเดิมที่เหมาะสมกับวุฒิการศึกษาได้ยากกว่าในกรุงเทพมหานคร อีกทั้งงานดังกล่าวนี้ก็ให้ผลตอบแทนคือ รายได้สูงกว่าทำให้สามารถช่วยเหลือครอบครัวได้มากกว่า ส่วนผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่ามักจะได้อาชีพที่ไม่มั่นคง ประกอบกับผู้มีการศึกษาน้อยกว่ามักจะเป็นผู้ย้ายถิ่นชั่วคราวพอถึงฤดูกาลเกษตรก็ตั้งใจที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมเพื่อทำการเกษตรจึงทำให้ผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูง

3.1.2.2 ความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือน

ตัวแปรความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือนเป็นตัวแปรหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม เพราะโดยทั่วไปนั้นผู้ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมักเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวและเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ภายในครอบครัว รวมทั้งการตัดสินใจย้ายถิ่น ดังนั้น ความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือนจึงน่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือนไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผู้ย้ายถิ่นที่ไม่ใช่หัวหน้าครัวเรือนน่าจะมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน แต่กลับพบว่า ผู้ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีสัดส่วนของผู้ที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่เป็นพี่น้องและญาติอื่นๆ ของหัวหน้าครัวเรือน และคู่สมรสหรือบุตรของหัวหน้าครัวเรือน (ร้อยละ 58.3 เปรียบเทียบกับร้อยละ 49.1 และร้อยละ 35.2 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมักเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจของครัวเรือน เพราะเป็นผู้ที่หาเลี้ยงครอบครัว จึงทำให้ผู้ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนต้องย้ายถิ่นเพื่อหางานทำโดยมีความตั้งใจที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมเมื่อสามารถเก็บเงินได้มากพอที่จะไปประกอบอาชีพอื่นในภูมิลำเนาเดิม และผู้ที่ไม่ใช่หัวหน้าครัวเรือนนั้นเมื่อย้ายถิ่นมักจะไม่ตั้งใจที่จะย้ายถิ่นกลับเนื่องจากไม่มีภาระหรือความรับผิดชอบมากเหมือนผู้ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนและเมื่อไม่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่นปลายทางก็จะแสวงหางานทำต่อไปมากกว่าที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม

3.1.2.3 การมีญาติและหรือเพื่อนขณะย้ายถิ่น

การมีญาติและหรือเพื่อนขณะย้ายถิ่นเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่น่าจะเป็นผลให้ ผู้ย้ายถิ่นมีความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมแตกต่างกัน เนื่องจากการมีญาติและหรือเพื่อนขณะย้ายถิ่นน่าจะช่วยสร้างความมั่นใจในการที่จะได้งานทำ ตลอดจนการมีที่พักอาศัยขณะที่ย้ายถิ่นเข้าสู่ กรุงเทพมหานคร ดังนั้น ถ้าผู้ย้ายถิ่นมีญาติและหรือเพื่อนขณะย้ายถิ่นจึงน่าจะส่งผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมด้วย

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการมีญาติและหรือเพื่อนขณะย้ายถิ่นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่ไม่มีญาติและหรือเพื่อนขณะย้ายถิ่นมีความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีญาติและหรือเพื่อนขณะย้ายถิ่น (ร้อยละ 51.5 เปรียบเทียบกับร้อยละ 49.0) แต่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้ไม่นับสำคัญทางสถิติ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ภาณี แสนเจริญ (2527: 121) ที่พบว่า ผู้ที่ไม่มีญาติมีสัดส่วนของผู้ที่ย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่มีญาติในกรุงเทพมหานคร โดยอธิบายได้ว่า ผู้ย้ายถิ่นที่มีญาติและหรือเพื่อนขณะย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครมักจะได้รับความช่วยเหลือจากญาติและหรือเพื่อนในการหางานทำ ตลอดจนจัดหาที่พักอาศัยให้จึงทำให้ผู้ย้ายถิ่นที่มีญาติและหรือเพื่อนมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมต่ำกว่าผู้ย้ายถิ่นที่ไม่มีญาติและหรือเพื่อนขณะย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

3.1.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจมี 3 ตัวแปรคือ การทำงาน อาชีพปัจจุบัน และอาชีพเดิม ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นกับตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจแต่ละตัว ดังปรากฏในตารางที่ 4 มีดังนี้

3.1.3.1 การทำงาน

การทำงานเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม เพราะผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่มักจะย้ายถิ่นเพื่อหางานทำ ดังนั้น หากผู้ย้ายถิ่นไม่ประสบความสำเร็จในการหางานทำ ก็อาจทำให้ผู้ย้ายถิ่นนั้นมีความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมในที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการทำงานไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผู้ย้ายถิ่นที่ไม่มีงานทำน่าจะมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับ

ตารางที่ 4 การกระจายอัตราร้อยละของความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม จำแนกตาม
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	ความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม				x ²	นัยสำคัญ
	ตั้งใจ	ไม่ตั้งใจ/ อยู่ตลอดไป	รวม	จำนวน		
การทำงาน						
มีงานทำ	51.5	48.5	100.0	1,071		
ไม่มีงานทำ	42.9	57.1	100.0	322	7.47	0.01
อาชีพปัจจุบัน						
วิชาชีพ บริหาร ข้าราชการ และเสมียน						
	34.3	65.7	100.0	99		
อื่นๆ	52.9	47.1	100.0	979	13.04	0.01
อาชีพเดิม						
การเกษตร						
	55.4	44.6	100.0	702		
อื่นๆ	36.9	63.1	100.0	303	44.21	0.001

ภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีงานทำ แต่กลับพบว่า ผู้ย้ายถิ่นที่มีงานทำมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่ไม่มีงานทำ (ร้อยละ 51.5 เปรียบเทียบกับร้อยละ 42.9) และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อธิบายได้ว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีงานทำอาจย้ายถิ่นโดยลำพัง และมีครอบครัวและญาติพี่น้องอาศัยอยู่ในภูมิลำเนาเดิม ซึ่งต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของครอบครัว เมื่อต้องย้ายถิ่นเพื่อหางานทำก็อาจตั้งใจไว้ว่าถ้าสามารถเก็บเงินสำหรับเป็นทุนเพื่อไปประกอบอาชีพอื่นในภูมิลำเนาเดิมได้ก็จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม ส่วนผู้ที่ไม่มีงานทำนั้นอาจหางานที่เหมาะสมกับตนเองยังไม่ได้จึงตั้งใจที่จะอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครเพราะมีโอกาสในการหางานทำมากกว่าในภูมิลำเนาเดิมจึงทำให้มีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมต่ำกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีงานทำ

3.1.3.2 อาชีพปัจจุบัน

อาชีพปัจจุบันเป็นตัวแปรหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม โดยผู้ย้ายถิ่นที่ประกอบอาชีพที่มั่นคงน่าจะไม่ต้องการย้ายถิ่น แต่ผู้ย้ายถิ่นที่ประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคงอาจจะต้องการย้ายถิ่นต่อไปเพื่อหางานที่ตนเองคิดว่ามั่นคงและถ้าไม่ประสบความสำเร็จในการหางานทำก็อาจทำให้มีความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพปัจจุบันเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่ประกอบอาชีพที่ไม่เกี่ยวกับวิชาชีพ บริหาร ข้าราชการ และเสมียนมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับวิชาชีพ บริหาร ข้าราชการ และเสมียน (ร้อยละ 52.9 เปรียบเทียบกับร้อยละ 34.3) และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ประชา ดังค์วัฒนา (2536: 101) ที่พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอนมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพที่มีรายได้แน่นอน (รับราชการ รัฐวิสาหกิจ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพที่ไม่เกี่ยวกับวิชาชีพ บริหาร ข้าราชการ และเสมียนเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคงทำให้มีการเปลี่ยนอาชีพบ่อย เพราะส่วนใหญ่ไม่พอใจกับอัตราค่าจ้างที่ต่ำและขาดสวัสดิการที่ดี ดังนั้น จึงทำให้ผู้ที่ทำงานที่ไม่เกี่ยวกับวิชาชีพ บริหาร ข้าราชการ และเสมียนมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับวิชาชีพ บริหาร ข้าราชการและเสมียนซึ่งเป็นอาชีพที่มั่นคง

3.1.3.3 อาชีพเดิม

อาชีพเดิมเป็นตัวแปรหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม เนื่องจากอาชีพเดิมอาจจะมีรายได้ต่ำ หรือขาดสวัสดิการที่ดีจึงทำให้ต้องย้ายถิ่นเพื่อไปประกอบอาชีพอื่นที่ดีกว่า และถ้าไม่ประสบความสำเร็จในอาชีพใหม่ก็อาจมีความตั้งใจที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพเดิมเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่ประกอบอาชีพเดิมที่เกี่ยวกับการเกษตรมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการเกษตร (ร้อยละ 55.4 เปรียบเทียบกับร้อยละ 36.9) และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพวรรณ พุ่มมณี (2532: 48) และการศึกษาของ อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์ และเพียงใจ สมพงษ์ (2526: 42-45) ที่พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่ประกอบอาชีพเดิมที่เกี่ยวกับการเกษตรมีสัดส่วนของผู้ที่ต้องการย้ายถิ่นสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้

ประกอบอาชีพการเกษตร ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรนั้นบางส่วนอาจจะย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครเพื่อหางานทำในช่วงนอกฤดูการเกษตร และเมื่อถึงฤดูการเกษตรก็ตั้งใจว่าจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมเพื่อทำการเกษตรต่อไป

3.1.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับปัจจัยอื่น

ตัวแปรภายใต้ปัจจัยอื่นมี 6 ตัวแปรคือ การมีชื่อในทะเบียนบ้าน ประสบการณ์ในการย้ายถิ่น ภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ลักษณะของการย้ายถิ่น ความคิดเห็นด้านข้อดีของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และความคิดเห็นด้านข้อเสียของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นกับตัวแปรภายใต้ปัจจัยอื่นแต่ละตัว ดังปรากฏในตารางที่ 5 มีดังนี้

3.1.4.1 การมีชื่อในทะเบียนบ้าน

การมีชื่อในทะเบียนบ้านเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม เนื่องจากทะเบียนบ้านเป็นหลักฐานที่มีความสำคัญต่อบุคคลอย่างมาก ดังนั้น การมีชื่อหรือไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านที่อาศัยอยู่ปัจจุบันน่าจะมีผลต่อผู้ย้ายถิ่นที่จะตัดสินใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมได้

ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการมีชื่อในทะเบียนบ้านเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีชื่อในทะเบียนบ้าน (ร้อยละ 51.0 เปรียบเทียบกับร้อยละ 24.0) และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ภาคี แชนเจริญ (2527: 124) ที่ศึกษาการมีชื่อในทะเบียนบ้านที่อาศัยอยู่ปัจจุบันกับการย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมพบว่า ผู้ที่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านมีสัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่มีชื่อในทะเบียนบ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่ย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ตั้งใจที่จะย้ายถิ่นมาชั่วคราว จากนั้นก็ตั้งใจที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมจึงทำให้ผู้ที่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน

ตารางที่ 5 การกระจายอัตราร้อยละของความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม จำแนกตาม
ปัจจัยอื่น

ปัจจัยอื่น	ความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม				x ²	นัย สำคัญ
	ตั้งใจ	ไม่ตั้งใจ/ อยู่ตลอดไป	รวม	จำนวน		
การมีชื่อในทะเบียนบ้าน						
มี	24.0	76.0	100.0	75		
ไม่มี	51.0	49.0	100.0	1,317	20.73	0.001
ประสบการณ์ในการย้ายถิ่น						
เคยย้าย 1 ครั้ง	48.8	51.2	100.0	1,196		
เคยย้ายหลายครั้ง	53.8	46.2	100.0	197	1.68	0.19
ภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร						
กลาง (ไม่รวม กทม.)	37.7	62.3	100.0	302		
เหนือ	54.8	45.2	100.0	290		
ตะวันออกเฉียงเหนือ	54.5	45.5	100.0	675		
ใต้	38.9	61.1	100.0	90	30.77	0.001
ลักษณะของการย้ายถิ่น						
ย้ายถิ่นทั้งครัวเรือน	33.8	66.2	100.0	275		
ย้ายถิ่นบางส่วน	56.3	43.7	100.0	387		
ย้ายถิ่นโดยลำพัง	51.8	48.2	100.0	731	35.89	0.001
ความคิดเห็นด้านข้อดีของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร						
รายได้	52.0	48.0	100.0	890		
อื่นๆ	42.0	58.0	100.0	345	9.93	0.001
ความคิดเห็นด้านข้อเสียของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร						
สภาพแวดล้อม	50.4	49.6	100.0	613		
อื่นๆ	45.6	54.4	100.0	450	2.45	0.11

3.1.4.2 ประสบการณ์ในการย้ายถิ่น

ตัวแปรด้านประสบการณ์ในการย้ายถิ่นเป็นตัวแปรหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม เพราะผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการย้ายถิ่นมักรู้จักท้องถิ่นอื่นน้อยกว่าผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการย้ายถิ่น ดังนั้น ผู้ย้ายถิ่นที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการย้ายถิ่นจึงน่าจะตัดสินใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมมากกว่าผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการย้ายถิ่น

ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับประสบการณ์ในการย้ายถิ่นไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ในการย้ายถิ่นครั้งเดียวมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมต่ำกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการย้ายถิ่นหลายครั้ง (ร้อยละ 48.8 เปรียบเทียบกับร้อยละ 53.8) และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ คันสนีย์ จันทรสถิตย์พร (2524: 87) ที่พบว่าความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสบการณ์ในการย้ายถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่เคยย้ายถิ่นหลายครั้งอาจไม่ประสบความสำเร็จในการย้ายถิ่นจึงทำให้มีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการย้ายถิ่นครั้งเดียว

3.1.4.3 ภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

ภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครน่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมเช่นเดียวกับตัวแปรอื่นๆ โดยผู้ย้ายถิ่นที่อาศัยอยู่ในภาคต่างกันน่าจะมีความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมต่างกัน เนื่องจากชนบทรวมนิยมประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ หรือการประกอบอาชีพที่ต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่มีถิ่นต้นทางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมพอกๆ กับผู้ย้ายถิ่นที่มีถิ่นต้นทางในภาคเหนือ (ร้อยละ 54.5 และร้อยละ 54.8 ตามลำดับ) และผู้ย้ายถิ่นที่มีถิ่นต้นทางอยู่ในภาคทั้ง 2 นั้นมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีถิ่นต้นทางในภาคใต้ และผู้ย้ายถิ่นที่มีถิ่นต้นทางในภาคกลาง (ร้อยละ 38.9 และร้อยละ 37.7 ตามลำดับ) แม้ว่าทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครจะไม่เป็นไปตามสมมติฐานโดยสมบูรณ์ แต่ตัวแปรทั้งสองนี้สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพวรรณ พุ่มมณี (2532: 90) ที่ศึกษาถึงภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครกับการย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมและพบว่า ผู้ที่มีถิ่นต้นทางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนของผู้ที่ย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ภาคอื่นๆ และเมื่อคุมสถานภาพสมรส (ตารางที่ 5.1) พบว่า ในกลุ่มผู้ที่เป็นโสดนั้นผู้ย้ายถิ่นที่มีถิ่นต้นทางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและผู้ย้ายถิ่นที่มีถิ่นต้นทางในภาคเหนือยังคงมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 5.1 การกระจายอัตราร้อยละของความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม จำแนกตาม
ภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครและสถานภาพสมรส

ภาคที่อยู่อาศัยล่าสุด ก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่ กรุงเทพมหานคร	ความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม		รวม	จำนวน	χ^2	นัย สำคัญ
	ตั้งใจ	ไม่ตั้งใจ/ อยู่ตลอดไป				
โสด						
กลาง (ไม่รวม กทม.)	49.3	50.7	100.0	150		
เหนือ	56.5	43.5	100.0	131		
ตะวันออกเฉียงเหนือ	56.8	43.2	100.0	361		
ใต้	36.1	63.9	100.0	72	11.8	0.01
สมรส						
กลาง (ไม่รวม กทม.)	25.7	74.3	100.0	136		
เหนือ	56.0	44.0	100.0	150		
ตะวันออกเฉียงเหนือ	52.3	47.7	100.0	300		
ใต้	43.7	56.3	100.0	16	33.5	0.00
อื่นๆ						
กลาง (ไม่รวม กทม.)	31.3	68.8	100.0	16		
เหนือ	11.1*	88.9*	100.0*	9		
ตะวันออกเฉียงเหนือ	42.9	57.1	100.0	14		
ใต้	100.0*	0.0	100.0	2	6.54	0.09

* จำนวนกรณีตัวอย่างที่เป็นฐานของการคำนวณน้อยกว่า 10

และต่างก็มีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่ถิ่นที่มีถิ่นต้นทางในภาคใต้ และผู้ย้ายถิ่นที่มีถิ่นต้นทางในภาคกลาง แต่ในกลุ่มผู้ที่สมรสพบว่าผู้ที่มีถิ่นต้นทางในภาคเหนือมีสัดส่วนของ

ผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่มีถิ่นต้นทางในภาคอื่นๆ ส่วนในกลุ่มผู้ที่มีสถานภาพสมรสอื่นๆ พบว่า ผู้ที่มีถิ่นต้นทางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่มีถิ่นต้นทางในภาคอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ย้ายถิ่นที่มีถิ่นต้นทางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและในภาคเหนือมักเป็นผู้เป็นโสดและสมรสแล้ว และยังมีความผูกพันในภูมิลำเนาเดิมของตน ประกอบกับมีครอบครัวและญาติพี่น้องในภูมิลำเนาเดิมจึงทำให้มีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีถิ่นต้นทางในภาคอื่นๆ

3.1.4.4 ลักษณะของการย้ายถิ่น

ลักษณะของการย้ายถิ่นน่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม กล่าวคือ ผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นทั้งครอบครัว ผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นเพียงบางส่วน และผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นโดยลำพังนั้นมีการตัดสินใจแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นโดยลำพังอาจตัดสินใจด้วยตนเอง ส่วนการตัดสินใจของผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นบางส่วนหรือผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นทั้งครอบครัวอาจขึ้นอยู่กับหัวหน้าครอบครัว ดังนั้น ผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นโดยลำพังน่าจะตัดสินใจได้ง่ายกว่าผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นทั้งครอบครัวหรือบางส่วน และผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นโดยลำพังนั้นอาจมีญาติพี่น้องอยู่ในภูมิลำเนาเดิมจึงทำให้ตัดสินใจที่จะกลับภูมิลำเนาเดิม

ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับลักษณะของการย้ายถิ่นเป็นไปตามสมมติฐานตั้งไว้เพียงบางส่วน กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่มีลักษณะการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครโดยลำพังมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีลักษณะการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครทั้งครัวเรือน แต่ในขณะเดียวกันก็มีสัดส่วนดังกล่าวนี้ต่ำกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีลักษณะการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครบางส่วน (ร้อยละ 51.8 เปรียบเทียบกับร้อยละ 33.8 และร้อยละ 56.3 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม ตัวแปรทั้งสองสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ภานี แสนเจริญ (2527: 118) ที่ศึกษาถึงลักษณะของการย้ายถิ่นกับการย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมและพบว่า ผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นโดยลำพังมีสัดส่วนของผู้ที่ย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นเพียงบางส่วน และผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นทั้งครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นโดยลำพังนั้นส่วนใหญ่มักย้ายถิ่นเพื่อหางานทำและสงรายได้ไปให้ครอบครัวในเขตชนบท ซึ่งเมื่อมีรายได้มากพอบุคคลเหล่านี้อาจตั้งใจที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม ส่วนการที่ผู้ย้ายถิ่นที่มีลักษณะการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครบางส่วนมีสัดส่วนของผู้ที่ย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นโดยลำพังนั้น อาจเป็นเพราะผู้ที่มีลักษณะการย้ายถิ่นเพียงบางส่วนอาจย้ายถิ่นในช่วงสั้นๆ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวซึ่งยังคงอาศัยอยู่ในภูมิลำเนาเดิม ผู้ย้ายถิ่นกลุ่มนี้จึงมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นในลักษณะอื่น

3.1.4.5 ความคิดเห็นด้านข้อดีของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ความคิดเห็นด้านข้อดีของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครน่าจะมีผลต่อการตัดสินใจในการย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม โดยผู้ย้ายถิ่นที่มีความคิดเห็นว่ารายได้เป็นข้อดีของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครน่าจะมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมต่ำกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีความคิดเห็นว่าด้านอื่นๆ ที่ไม่ใช่รายได้เป็นข้อดีของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับความคิดเห็นด้านข้อดีของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครไม่เป็นไปตามสมมติฐาน กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่มีความคิดเห็นว่ารายได้เป็นข้อดีของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีความคิดเห็นว่าด้านอื่นๆ ที่ไม่ใช่รายได้เป็นข้อดีของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 52.0 เปรียบเทียบกับร้อยละ 42.0) แต่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะผู้ย้ายถิ่นที่มีความเห็นว่ารายได้เป็นข้อดีของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครนั้นเพราะการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครทำให้ตนเองมีรายได้ที่เพียงพอต่อการครองชีพ และสามารถส่งรายได้ส่วนหนึ่งไปให้ครอบครัวที่ภูมิลำเนาเดิม อย่างไรก็ตามผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้ อาจตั้งใจที่จะอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครเพียงชั่วคราวและเมื่อเก็บรวบรวมเงินได้มากพอก็มีความตั้งใจที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมเพื่อไปประกอบอาชีพเดิมต่อไป

3.1.4.6 ความคิดเห็นด้านข้อเสียของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

นอกจากความคิดเห็นด้านข้อดีของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมแล้วความคิดเห็นด้านข้อเสียของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครก็น่าจะมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมด้วย

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับความคิดเห็นด้านข้อเสียของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นไปตามสมมติฐานตั้งไว้ กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่มีความคิดเห็นว่าคุณภาพแวดล้อมเป็นข้อเสียของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีความคิดเห็นว่าด้านอื่นๆ เป็นข้อเสียของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 50.4 เปรียบเทียบกับร้อยละ 45.6) แต่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจกล่าวได้ว่า ผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีเหตุผลเพื่อการทำงานทำเนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งงานและแหล่งรายได้ขนาดใหญ่ซึ่งในปัจจุบันดึงดูดให้ย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ด้วยเหตุนี้กรุงเทพมหานครจึงประสบปัญหาด้านประชากรหนาแน่น การจราจรที่คับคั่ง และอากาศเป็นพิษ เป็นต้น ส่งผลให้กรุงเทพมหานครมี

สภาพแวดล้อมที่ไม่ดี ดังนั้น การที่กรุงเทพมหานครมีสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีน่าจะทำให้ผู้ย้ายถิ่นที่มีความคิดเห็นว่าสภาพแวดล้อมเป็นข้อเสียของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีความคิดเห็นว่าด้านอื่นๆ เป็นข้อเสียของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

3.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบหลายตัวแปรระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบหลายตัวแปรระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนดังนี้ 1) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และ 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นด้วยวิธีการวิเคราะห์การจำแนกหมู่ การวิเคราะห์แต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่าตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษามีความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้น (multicollinearity) หรือไม่ หากพบว่ามีตัวแปรอิสระคู่ใดมีค่าสหสัมพันธ์ (เท่ากับ 0.70 หรือสูงกว่า) ก็จะไม่นำตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งในตัวแปรคู่่นั้นไปวิเคราะห์การจำแนกหมู่ ในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์นั้นตัวแปรแต่ละตัวจะต้องเป็นตัวแปรระดับช่วง (interval scale) หรือตัวแปรจัดลำดับ (ordinal scale) ที่มีค่าหลายค่า ในกรณีที่เป็นตัวแปรระดับกลุ่ม (nominal scale) จะต้องแปลงให้เป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) ซึ่งมีค่าเป็น 0 กับ 1 โดยให้กลุ่มที่ผู้วิจัยสนใจ (ตามสมมติฐาน) มีค่าเป็น 1 และกลุ่มอื่นๆ มีค่าเป็น 0 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538: 405) ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ครั้งนี้คัดมาเฉพาะตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตาม ผลจากการวิเคราะห์แบบสองตัวแปรและทดสอบด้วยสถิติไคสแควร์ ดังได้กล่าวถึงแล้วในหัวข้อ 3.1 ในบทนี้ พบว่ามีตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตามทั้งหมด 12 ตัว แต่การวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้ตัดออกไป 2 ตัวคือ ตัวแปรการมีงานทำและตัวแปรความคิดเห็นด้านข้อดีของการอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากตัวแปรทั้ง 2 ตัวนี้มีกรณีตัวอย่างในกลุ่มย่อยบางกลุ่มน้อยเกินไป (ต่ำกว่า 20 ราย) ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลที่ได้อาจไม่เที่ยงตรง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540: 63)

ตัวแปรอิสระ 10 ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ในส่วนนี้มีดังนี้

1. AGE คือ อายุผู้ย้ายถิ่น (รายปี)
2. SEX คือ เพศของผู้ย้ายถิ่น
กำหนดให้ 1 คือเพศหญิง
0 คือเพศชาย
3. MAR คือ สถานภาพสมรสของผู้ย้ายถิ่น
กำหนดให้ 1 คือสถานภาพสมรสโสด
0 คือสถานภาพสมรสอื่นๆ
4. EDU คือ ระดับการศึกษาของผู้ย้ายถิ่น
กำหนดให้ 1 คือประถมศึกษาและต่ำกว่าหรือไม่มีการศึกษา
0 คือระดับอื่นๆ
5. REL_HHH คือ ความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือน
กำหนดให้ 1 คือไม่ใช่หัวหน้าครัวเรือน
0 คือหัวหน้าครัวเรือน
6. OCC_P คือ อาชีพปัจจุบัน
กำหนดให้ 1 คืออาชีพที่ไม่เกี่ยวกับวิชาชีพ บริหาร ข้าราชการ และเสมียน
0 คืออาชีพที่เกี่ยวกับวิชาชีพ บริหาร ข้าราชการ และเสมียน
7. OCC_X คือ อาชีพเดิม
กำหนดให้ 1 คืออาชีพเกษตรกร
0 คืออาชีพอื่นๆ
8. REGIST คือ การมีชื่อในทะเบียนบ้าน
กำหนดให้ 1 คือไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน
0 คือมีชื่อในทะเบียนบ้าน
9. POR คือ ภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร
กำหนดให้ 1 คือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
0 คือภาคอื่นๆ
10. TYPE คือ ลักษณะของการย้ายถิ่น
กำหนดให้ 1 คือย้ายถิ่นโดยลำพัง
0 คือย้ายถิ่นลักษณะอื่นๆ

ตารางที่ 6 แสดงสหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ 10 ตัวดังกล่าวข้างต้น เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระพบว่า มีตัวแปรหลายคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรคู่ที่น่าสนใจได้แก่ อายุ (AGE) กับการศึกษา (EDU) ซึ่งมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.25 หมายความว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุมากส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าหรือไม่มีการศึกษา เพศ (SEX) กับการเกี่ยวพันกับหัวหน้าครัวเรือน (REL_HHH) ซึ่งมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.41 หมายความว่าผู้ย้ายถิ่นเพศหญิงส่วนใหญ่ไม่ใช่หัวหน้าครัวเรือน สถานภาพสมรสของผู้ย้ายถิ่น (MAR) กับลักษณะของการย้ายถิ่น (TYPE) ซึ่งมีค่าสหสัมพันธ์ค่อนข้างสูงถึง 0.50 หมายความว่าผู้ย้ายถิ่นที่เป็นโสดส่วนใหญ่ย้ายถิ่นโดยลำพัง และการศึกษา (EDU) กับอาชีพปัจจุบัน (OCC_P) ซึ่งมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.39 หมายความว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าหรือไม่มีการศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปัจจุบันไม่เกี่ยวกับวิชาชีพ บริหารข้าราชการ และเสมียน

ตารางที่ 6 สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับ
ภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. AGE	-									
2. SEX	-0.01	-								
3. MAR	-0.54**	-0.03	-							
4. EDU	0.25**	-0.00	-0.34**	-						
5. REL_HHH	-0.20**	0.41**	0.12**	-0.05	-					
6. OCC_P	-0.02	-0.10**	-0.07**	0.39**	0.02	-				
7. OCC_X	-0.11**	0.10**	0.13**	0.09**	0.12**	-0.08**	-			
8. REGIST	-0.13**	-0.00	0.04	0.08**	-0.03	0.09**	0.05	-		
9. POR	-0.00	0.01	0.03**	0.01	0.01	0.00	0.11**	0.03	-	
10. TYPE	-0.21**	0.04	0.50**	-0.24**	0.02	-0.05	0.06*	0.00	0.03	-

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

นอกจากนี้ยังมีตัวแปรหลายคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรคู่ที่น่าสนใจได้แก่ อายุ (AGE) กับสถานภาพสมรส (MAR) ซึ่งมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ -0.54 หมายความว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุมากส่วนใหญ่สมรสแล้ว อายุ (AGE) กับลักษณะของการย้ายถิ่น (TYPE) ซึ่งมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ -0.21 หมายความว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุมากมักไม่ย้ายถิ่นโดยลำพัง อายุ (AGE) กับความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือน (REL_HHH) ซึ่งมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ -0.20 หมายความว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุมากมักเป็นหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพสมรส (MAR) กับการศึกษา (EDU) มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ -0.34 หมายความว่าผู้ย้ายถิ่นที่สมรสแล้วส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา และการศึกษา (EDU) กับลักษณะของการย้ายถิ่น (TYPE) ซึ่งมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ -0.24 หมายความว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาส่วนใหญ่ไม่ย้ายถิ่นโดยลำพัง

3.2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ด้วยวิธีวิเคราะห์การจำแนกพหุ

การวิเคราะห์การจำแนกพหุเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามหนึ่งตัวกับตัวแปรอิสระหลายตัวพร้อมๆ กัน เพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระเหล่านั้นสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ดีเพียงใด และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระแต่ละตัวทั้งก่อนและหลังควบคุมตัวแปรอิสระตัวแปรอื่นๆ โดยที่ตัวแปรอิสระต้องเป็นตัวแปรระดับกลุ่ม และตัวแปรตามเป็นตัวแปรระดับช่วง

ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นที่จะนำมาวิเคราะห์การจำแนกพหุ มีดังนี้

1. ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากร ได้แก่ อายุ เพศ และสถานภาพสมรส
2. ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การศึกษา และความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือน
3. ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพปัจจุบัน และอาชีพเดิม
4. ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยอื่น ได้แก่ การมีชื่อในทะเบียนบ้าน ภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และลักษณะของการย้ายถิ่น

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นโดยการวิเคราะห์การจำแนกพหุมีสมการที่ควบคุมตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยเหล่านี้ทั้งหมด 11 สมการคือ

3.2.2.1 อายุ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอายุ (AGE) ในระดับ 2 ตัวแปร (ตัวแปรตัวที่ 1 ในสดมภไม่ปรับ ในตารางที่ 7) พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุ 15-24 ปีมีส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุ 25-34 ปี และผู้ที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 54 เปรียบเทียบกับร้อยละ 51 และร้อยละ 53 ตามลำดับ) ข้อค้นพบนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และไม่มีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุ 15-24 ปีเป็นช่วงวัยรุ่นซึ่งขาดประสบการณ์ในการย้ายถิ่นเมื่อย้ายถิ่นมาแล้วไม่สามารถปรับตัวเข้ากับท้องถิ่นนั้นได้จึงทำให้ตัดสินใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม ประกอบกับผู้ย้ายถิ่นกลุ่มอายุนี้นั้นบางส่วนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครเพื่อศึกษาต่อ และอาจจะตั้งใจไว้ว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะกลับไปหางานทำที่ภูมิลำเนาเดิม ส่วนผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุ 25-34 ปีมีส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมต่ำกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไปอาจเป็นเพราะผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุ 25-34 ปีเป็นวัยที่ต้องการแสวงหาสิ่งใหม่ให้กับชีวิตเพื่อหวังว่าจะมีโอกาสที่ดีกว่าในภูมิลำเนาเดิม ซึ่งแตกต่างจากผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไปที่มีความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมในสัดส่วนที่สูงกว่าอาจเป็นเพราะผู้ย้ายถิ่นกลุ่มอายุนี้นักเป็นแรงงานที่สำคัญของครอบครัวและเมื่อไม่ประสบความสำเร็จในการย้ายถิ่นจึงตัดสินใจที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมมากกว่าที่จะย้ายถิ่นต่อไป

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้อัจฉัยทางประชากร (สมการปรับ 1) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้อัจฉัยทางประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้อัจฉัยทางสังคม (สมการปรับ 5) อัจฉัยทางเศรษฐกิจ (สมการปรับ 6) และอัจฉัยอื่น (สมการปรับ 7) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ทุกตัว (สมการปรับ 11) พบว่าทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอายุไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรภายใต้อัจฉัยทางประชากร อัจฉัยทางสังคม อัจฉัยทางเศรษฐกิจ และอัจฉัยอื่นต่างไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอายุของผู้ย้ายถิ่น จึงอาจกล่าวได้ว่า ความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมไม่ได้แปรผันทางบวกกับอายุของผู้ย้ายถิ่น การที่ผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุมากกว่ามีความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมไม่ต่างกับผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อยกว่าทั้งที่ความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมเป็นเรื่องของการตัดสินใจที่แต่ละบุคคลสามารถตัดสินใจได้เองนั้นอาจมีสาเหตุมาจากผู้ย้ายถิ่นมีลักษณะการย้ายถิ่นที่ต่างกันคือ ย้ายถิ่นโดยลำพัง หรือย้ายถิ่นทั้งครอบครัว ซึ่งในกรณีหลังนี้อาจทำให้การตัดสินใจอาจขึ้นอยู่กับบุคคลอื่นหรือสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง การที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอายุของผู้ย้ายถิ่นไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งก่อนและหลังควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ และไม่มีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่า อายุไม่มีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน ตัวอย่าง ที่ไม่ถ่วง น้ำหนัก	ไม่ปรับ	ปรับ										
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
4. การศึกษา (EDU)													
ไม่มีการศึกษา	46	70	71		72				67	69		68	
ประถมศึกษาและ ต่ำกว่า	669	53	53		53				52	52		51	
มัธยมศึกษา	158	55	55		55				58	57		59	
อุดมศึกษา	33	16	15		13				34	25		45	
eta/beta		0.16	0.17		0.18				0.11	0.13		0.11	
นัยสำคัญ		**	**		**				**	**		**	
5. ความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือน (REL_HHH)													
หัวหน้าครัวเรือน	420	57	58		59				59	59		60	
คู่สมรสหรือบุตร	177	47	46		42				47	48		44	
พี่น้องและญาติอื่น*	309	51	51		51				48	48		49	
eta/beta		0.08	0.09		0.13				0.11	0.10		0.13	
นัยสำคัญ		*	*		**				**	**		**	
6. อาชีพปัจจุบัน (OCC_P)													
วิชาชีพ บริหาร ข้าราชการ และเสมียน	63	29		35				35	39		38	41	
อื่นๆ	843	55		54				54	54		54	54	
eta/beta		0.13		0.10				0.10	0.07		0.08	0.07	
นัยสำคัญ		**		**				**	*		**	-	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน ตัวอย่าง ที่ไม่ถ่วง น้ำหนัก	ไม่ปรับ	ปรับ										
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
7. อาชีพเดิม (OCC_X)													
เกษตร	646	58			57			59		57		55	55
อื่นๆ	260	41			43			42		43		48	48
eta/beta		0.16			0.13			0.13		0.13		0.06	0.06
นัยสำคัญ		**			**			**		**		-	-
8. การมีชื่อในทะเบียนบ้าน (REGIST)													
มี	39	31				36			36		39	38	39
ไม่มี	867	54				54			54		54	54	54
eta/beta		0.09				0.07			0.07		0.06	0.06	0.06
นัยสำคัญ		**				*			*		-	*	-
9. ภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่น													
เข้าสู่กรุงเทพมหานคร (POR)													
กลาง (ไม่รวม กทม)	176	32				35			35		35	38	39
เหนือ	201	61				61			60		59	60	59
ตะวันออกเฉียงเหนือ	507	57				56			56		57	55	55
ใต้	22	59				61			61		61	67	65
eta/beta		0.21				0.19			0.18		0.18	0.16	0.15
นัยสำคัญ		**				**			**		**	**	**

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	จำนวน ตัวอย่าง ที่ไม่ต่าง น้ำหนัก	ไม่ปรับ	ปรับ										
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
10. ลักษณะของการย้ายถิ่น (TYPE)													
ทั้งครอบครัว	185	41				45			44		44	46	45
บางส่วน	300	61				60			59		60	59	59
โดยลำพัง	421	52				51			53		52	51	52
eta/beta		0.15				0.11			0.11		0.11	0.10	0.10
นัยสำคัญ		**				**			**		**	**	**
R ²			0.01	0.04	0.03	0.06	0.04	0.04	0.07	0.06	0.09	0.07	0.10
ระดับนัยสำคัญ F			**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

eta หมายถึง ค่าสถิติที่ระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ

beta หมายถึง ค่าสถิติที่ระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ เมื่อควบคุมด้วยตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ แล้ว

3.2.2.2 เพศ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับเพศ (SEX) ในระดับ 2 ตัวแปร (ตัวแปรตัวที่ 2 ในสมมติฐานที่ 7) พบว่าผู้ย้ายถิ่นเพศชายมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นเพศหญิงเล็กน้อย (ร้อยละ 54 เปรียบเทียบกับร้อยละ 51) ข้อค้นพบนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ย้ายถิ่นเพศชายมักเป็นหัวหน้าครัวเรือนและเป็นผู้ที่ทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ตลอดจนเป็นผู้ที่ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของครอบครัวด้วย ส่วนผู้ย้ายถิ่นเพศหญิงนั้นการตัดสินใจมักขึ้นอยู่กับหัวหน้าครัวเรือนหรือสามี

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางประชากร (สมการปรับ 1) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (สมการปรับ 6) และปัจจัยอื่น (สมการปรับ 7) พบว่าทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับเพศไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า eta เท่ากับ 0.03 ค่า beta เท่ากับ 0.03, 0.03 และ 0.04 ตามลำดับ) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับเพศของผู้ย้ายถิ่น แต่เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางสังคม (สมการปรับ 5) พบว่าทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับเพศเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และมีระดับความสัมพันธ์สูงกว่าความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรเล็กน้อย (ค่า beta เท่ากับ 0.06) แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางสังคมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับเพศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางสังคมอันได้แก่ การศึกษา และความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือนของผู้ย้ายถิ่นเป็นตัวแปรที่ทำให้เกิดความแตกต่างในความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่น

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ทุกตัว (สมการปรับ 11) พบว่าทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับเพศเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เช่นเดียวกับสมการปรับ 5 แต่ระดับความสัมพันธ์ไม่แตกต่างจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรมากนัก (ค่า beta เท่ากับ 0.04) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์การจำแนกพหุทำให้ไม่อาจกล่าวได้ว่า เพศของผู้ย้ายถิ่นเป็นตัวแปรที่มีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นในกรุงเทพมหานคร

3.2.2.3 สถานภาพสมรส

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับสถานภาพสมรส (MAR) ในระดับ 2 ตัวแปร (ตัวแปรตัวที่ 3 ในสคตมภไม่ปรับ ในตารางที่ 7) พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่เป็นโสดมีส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมใกล้เคียงกับผู้ย้ายถิ่นที่สมรส และสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีสถานภาพสมรสอื่นๆ (หม้าย หย่า และแยกกันอยู่) (ร้อยละ 53 เปรียบเทียบกับร้อยละ 54 และร้อยละ 34 ตามลำดับ) ข้อค้นพบนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่โสดมักจะย้ายถิ่นโดยลำพังและเมื่อไม่สามารถปรับตัวเข้ากับท้องถิ่นปลายทางได้ก็ตัดสินใจที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมมากกว่าที่จะย้ายถิ่นต่อไป และผู้ที่สมรสมักจะย้ายถิ่นทั้งครอบครัวเมื่อไม่ประสบความสำเร็จในการย้ายถิ่นก็จะตัดสินใจที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมมากกว่าที่จะย้ายถิ่นต่อไปเพราะต้องดูแลและรับผิดชอบสมาชิกในครัวเรือนจึงทำให้มีส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่ากับผู้ที่เป็นโสด ส่วนผู้ที่มีสถานภาพสมรสอื่นๆ (หม้าย หย่า และแยกกันอยู่) นั้นอาจไม่มีครอบครัวของตนเองในภูมิลำเนาเดิมจึงมีส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมต่ำกว่ากลุ่มอื่น

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางประชากร (สมการปรับ 1) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (สมการปรับ 6) และปัจจัยอื่น (สมการปรับ 7) พบว่าความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับสถานภาพสมรสมีทิศทางและระดับความสัมพันธ์ไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า eta เท่ากับ 0.07 ค่า beta เท่ากับ 0.07 0.07 และ 0.06 ตามลำดับ) และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับสถานภาพสมรส แต่เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางประชากรร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางสังคม (สมการปรับ 5) แม้จะพบว่าทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับสถานภาพสมรสจะไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร แต่ก็พบว่าระดับความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นเล็กน้อย (ค่า beta เท่ากับ 0.09) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางสังคมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับสถานภาพสมรส ในขณะที่ตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับสถานภาพสมรส

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ทุกตัว (สมการปรับ 11) พบว่าทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับสถานภาพสมรสยังคงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีระดับความสัมพันธ์ใกล้เคียงกับความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า beta

เท่ากับ 0.08) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับสถานภาพสมรสไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งก่อนและหลังควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ทุกตัวและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่า สถานภาพสมรสของผู้ย้ายถิ่นเป็นตัวแปรที่ไม่มีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม

3.2.2.4 การศึกษา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการศึกษา (EDU) ในระดับ 2 ตัวแปร (ตัวแปรตัวที่ 4 ในสดมภไม่ปรับ ในตารางที่ 7) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วน กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาน้อยกว่ามีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า ยกเว้นผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาซึ่งมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมใกล้เคียงกับผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า (ร้อยละ 55 เปรียบเทียบกับร้อยละ 53) อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการศึกษามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีการศึกษาสูงทำให้หางานทำในภูมิลำเนาเดิมได้ยาก จึงทำให้ผู้ที่มีการศึกษาสูงย้ายถิ่นเพื่อหางานทำและผู้ที่มีการศึกษาที่สูงนี้มักจะได้งานที่มีความมั่นคงและมีรายได้ดี จึงมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมต่ำกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่าส่วนผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่ามักจะประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร เมื่อหมดฤดูการเกษตรก็จะย้ายถิ่นเพื่อหางานทำสักระยะหนึ่ง จากนั้นก็ตั้งใจที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม สำหรับข้อค้นพบที่ว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมใกล้เคียงกับผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่านั้นอาจเป็นเพราะผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสามารถที่จะหางานที่ไม่ใช่งานเกี่ยวกับการเกษตรในภูมิลำเนาเดิมได้มากกว่าจึงทำให้มีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมค่อนข้างสูง

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางสังคม และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากร (สมการปรับ 2 และสมการปรับ 5 ตามลำดับ) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการศึกษามีทิศทางของความสัมพันธ์ไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ระดับ 2 ตัวแปร แต่มีระดับความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นเล็กน้อย (ค่า eta เท่ากับ 0.16 ค่า beta เท่ากับ 0.17 และ 0.18 ตามลำดับ) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางสังคมและตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากรมีผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการศึกษาชัดเจนขึ้นเล็กน้อย

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (สมการปรับ 8) และปัจจัยอื่น (สมการปรับ 9) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ทุกตัว (สมการปรับ 11) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการศึกษามีทิศทางของความสัมพันธ์ไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรและระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลงค่อนข้างมาก (ค่า beta เท่ากับ 0.11, 0.13 และ 0.11 ตามลำดับ) แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการศึกษา และตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจมีผลมากกว่าตัวแปรภายใต้ปัจจัยอื่น และมากกว่าตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางประชากรและตัวแปรอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางสังคม อธิบายได้ว่า ผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาต่างกันทำให้ความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมต่างกัน โดยเฉพาะตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจอันได้แก่อาชีพปัจจุบันและอาชีพเดิมของผู้ย้ายถิ่นเป็นตัวแปรที่ทำให้เกิดความแตกต่างในความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ จึงกล่าวได้ว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม แม้ว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วนแต่ก็มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.2.2.5 ความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือน (REL_HHH) ในระดับ 2 ตัวแปร (ตัวแปรตัวที่ 5 ในสมมติไม่ปรับในตารางที่ 7) พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าพี่น้องและญาติอื่นๆ ของหัวหน้าครัวเรือน และคู่สมรสหรือบุตรของหัวหน้าครัวเรือน (ร้อยละ 57 เปรียบเทียบกับร้อยละ 51 และร้อยละ 47 ตามลำดับ) ข้อค้นพบนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่มิมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนมักจะย้ายถิ่นเพื่อหางานทำนอกฤดูกาลเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และเมื่อถึงฤดูกาลเกษตรก็ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม ส่วนผู้ที่ไม่ใช่หัวหน้าครัวเรือนเมื่อย้ายถิ่นไปแล้วและได้งานทำก็มักจะไม่ต้องการที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมเนื่องจากไม่ต้องรับผิดชอบครอบครัวเหมือนกับผู้ที่หัวหน้าครัวเรือน

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางสังคม (สมการปรับ 2) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือนไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปร (ค่า eta เท่ากับ 0.08 ค่า beta เท่ากับ 0.09) และยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางสังคมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือนเพียง

เล็กน้อย และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางสังคมร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากร (สมการปรับ 5) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (สมการปรับ 8) และปัจจัยอื่น (สมการปรับ 9) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวแปรอื่นๆ ทุกตัว (สมการปรับ 11) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือนมีทิศทางไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรแต่มีระดับความสัมพันธ์เพิ่มขึ้น (ค่า beta เท่ากับ 0.13, 0.11, 0.10 และ 0.13 ตามลำดับ) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นเป็นผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือนชัดเจนขึ้น และปัจจัยทางประชากรมีผลมากกว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยอื่น จึงกล่าวได้ว่า ความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม แม้ว่าจะเป็นการสัมพันธ์ที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ก็มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.2.2.6 อาชีพปัจจุบัน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพปัจจุบัน (OCC_P) ในระดับ 2 ตัวแปร (ตัวแปรตัวที่ 6 ในสมมติไม่ปรับ ในตารางที่ 7) พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับวิชาชีพ บริหาร ข้าราชการ และเสมียนมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ บริหาร ข้าราชการ และเสมียน (ร้อยละ 55 เปรียบเทียบกับร้อยละ 29 ตามลำดับ) ข้อค้นพบนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ย้ายถิ่นที่มีอาชีพอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับวิชาชีพ บริหาร ข้าราชการ และเสมียนเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคงจึงทำให้เปลี่ยนอาชีพบ่อยเพราะอาจไม่พอใจกับอัตราค่าจ้างที่ต่ำ เป็นผลให้ผู้ย้ายถิ่นที่มีอาชีพอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับวิชาชีพ บริหาร ข้าราชการ และเสมียนมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ บริหาร ข้าราชการ และเสมียน

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (สมการปรับ 3) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากร (สมการปรับ 6) และปัจจัยอื่น (สมการปรับ 10) พบว่าทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพปัจจุบันยังคงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่ระดับความสัมพันธ์ลดลงจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรเล็กน้อย (ค่า eta เท่ากับ 0.13 ค่า beta เท่ากับ 0.10, 0.10 และ 0.08 ตามลำดับ) แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า

ตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ตลอดจนตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางประชากร และปัจจัยอื่นที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพปัจจุบัน และปัจจัยอื่นมีผลมากกว่าปัจจัยทางประชากร และปัจจัยทางเศรษฐกิจ และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางสังคม (สมการปรับ 8) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ทุกตัว (สมการปรับ 11) พบว่าความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพปัจจุบันยังคงมีทิศทางตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่มีระดับความสัมพันธ์ลดลงจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรค่อนข้างมาก (ค่า β เท่ากับ 0.07 ทั้งสองสมการ) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในสมการปรับ 8 แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในสมการปรับ 11 แสดงว่าตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางสังคมมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพปัจจุบันค่อนข้างสูง แต่ก็ยังน้อยกว่าเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ทุกตัวรวมกัน จึงสรุปได้ว่า การที่พบว่าความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพปัจจุบันเป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั้นไม่ใช่ความสัมพันธ์ที่แท้จริง อธิบายได้ว่า ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางสังคมคือ การศึกษา และความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือนเป็นตัวแปรที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพปัจจุบันของผู้ย้ายถิ่นอย่างมาก

3.2.2.7 อาชีพเดิม

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพเดิม (OCC_X) ในระดับ 2 ตัวแปร (ตัวแปรตัวที่ 7 ในสมมติฐานไม่ปรับ ในตารางที่ 7) พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่ประกอบอาชีพเดิมที่เกี่ยวกับการเกษตรมีสัดส่วนของผู้ที่มีตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเดิมอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการเกษตร (ร้อยละ 58 เปรียบเทียบกับร้อยละ 41 ตามลำดับ) ข้อค้นพบนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ย้ายถิ่นที่มีอาชีพเกษตรกรรมนั้น อาจจะย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครเพียงชั่วคราว เมื่อถึงฤดูทำนา ก็จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมเพื่อช่วยครอบครัว

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (สมการปรับ 3) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากร (สมการปรับ 6) และปัจจัยทางสังคม (สมการปรับ 8) พบว่าทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพเดิมยังคงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่ระดับความสัมพันธ์ลดลงไปจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรเล็กน้อย (ค่า η เท่ากับ 0.16 ค่า β เท่ากับ 0.13 ทั้งสามสมการ) และยังมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ตลอดจนตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากรและปัจจัยทางสังคมต่างมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพเดิมพอๆ กัน แต่เมื่อ

ควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยอื่น (สมการปรับ 10) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ทุกตัว (สมการปรับ 11) พบว่าทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพเดิมลดลงจากความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรค่อนข้างมาก (ค่า β เท่ากับ 0.06 ทั้งสองสมการ) และแม้ว่าทิศทางของความสัมพันธ์ดังกล่าวจะยังคงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าเมื่อนำตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยอื่นมาร่วมพิจารณาด้วยทำให้เกิดความแตกต่างในความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพเดิมค่อนข้างสูงและตัวแปรภายใต้ปัจจัยอื่นยังมีผลมากกว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางประชากร และปัจจัยทางสังคม จึงสรุปได้ว่า การที่พบว่าความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพเดิมเป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั้นไม่ใช่ความสัมพันธ์ที่แท้จริง โดยอธิบายได้ว่า ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยอื่น คือ การมีชื่อในทะเบียนบ้าน ภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และลักษณะของการย้ายถิ่นเป็นตัวแปรที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับอาชีพเดิมของผู้ย้ายถิ่นอย่างมาก

3.2.2.8 การมีชื่อในทะเบียนบ้าน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการมีชื่อในทะเบียนบ้าน (REGIST) ในระดับ 2 ตัวแปร (ตัวแปรตัวที่ 8 ในสมมติไม่ปรับ ในตารางที่ 7) พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่มีชื่อในทะเบียนบ้าน (ร้อยละ 54 เปรียบเทียบกับร้อยละ 31) ข้อค้นพบนี้มีทิศทางตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่ย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ไม่มีบ้านเป็นของตนเอง จึงมักเช่าบ้านหรืออาศัยอยู่กับนายจ้าง ทำให้ไม่สะดวกที่จะย้ายทะเบียนบ้านมาและประกอบกับผู้ย้ายถิ่นส่วนหนึ่งตั้งใจมาอยู่อาศัยเพียงชั่วคราว จึงคิดว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องย้ายทะเบียนบ้าน

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยอื่น (สมการปรับ 4) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยอื่นร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากร (สมการปรับ 7) และปัจจัยทางเศรษฐกิจ (สมการปรับ 10) พบว่าความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการมีชื่อในทะเบียนบ้านมีทิศทางของความสัมพันธ์ไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ระดับ 2 ตัวแปร แต่มีระดับความสัมพันธ์ลดลงเล็กน้อย (ค่า η เท่ากับ 0.09 ค่า β เท่ากับ 0.07, 0.07 และ 0.06 ตามลำดับ) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยอื่น ตลอดจนตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากรและปัจจัยทางเศรษฐกิจต่างก็มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการมีชื่อในทะเบียนบ้านในระดับที่ใกล้เคียงกัน และ

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยอื่นร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางสังคม (สมการปรับ 9) และควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ทุกตัว (สมการปรับ 11) พบว่าความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการมีชื่อในทะเบียนบ้านมีทิศทางของความสัมพันธ์ไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ระดับ 2 ตัวแปร แต่มีระดับความสัมพันธ์ลดลง (beta เท่ากับ 0.06 ทั้งสองสมการ) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าปัจจัยทางสังคมมีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการมีชื่อในทะเบียนบ้าน และปัจจัยทางสังคมมีผลมากกว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางประชากร และตัวแปรอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยอื่น จึงสรุปได้ว่า ที่พบว่าความสัมพันธ์ในระดับ 2 ตัวแปรระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการมีชื่อในทะเบียนบ้านเป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั้น ไม่ใช่ความสัมพันธ์ที่แท้จริง อธิบายได้ว่า ตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางสังคมคือ การศึกษา และความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือนมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับการมีชื่อในทะเบียนบ้านมากกว่าปัจจัยอื่น

3.2.2.9 ภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร (POR) ในระดับ 2 ตัวแปร (ตัวแปรตัวที่ 9 ในสมมติไม่ปรับ ในตารางที่ 7) พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ภาคเหนือมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง (ร้อยละ 61 เปรียบเทียบกับร้อยละ 59 ร้อยละ 57 และร้อยละ 32 ตามลำดับ) ข้อค้นพบนี้ไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อมีการพัฒนาเมืองหลักและกระจายความเจริญสู่ชนบททำให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เคยมีจำนวนผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครมากนั้นย้ายถิ่นภายในภาคมากขึ้นซึ่งสามารถไปกลับหรือกลับไปเยี่ยมเยียนบ้านเกิดได้บ่อยจึงไม่จำเป็นต้องย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยอื่น (สมการปรับ 4) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยอื่นร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากร (สมการปรับ 7) ปัจจัยทางสังคม (สมการปรับ 9) และปัจจัยทางเศรษฐกิจ (สมการปรับ 10) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ทุกตัว (สมการปรับ 11) พบว่าความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครมีทิศทางของความสัมพันธที่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ระดับ 2 ตัวแปร แต่มีระดับความสัมพันธ์ลดลง (ค่า eta เท่ากับ 0.21 ค่า beta เท่ากับ 0.19, 0.18, 0.18, 0.16 และ 0.15 ตามลำดับ) แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวต่างมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และปัจจัยทางเศรษฐกิจมีผลมากกว่าปัจจัยอื่น อธิบาย

ได้ว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครต่างกันทำให้มีความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมต่างกันด้วย โดยเฉพาะตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจอันได้แก่ อาชีพปัจจุบัน และอาชีพเดิมของผู้ย้ายถิ่นเป็นตัวแปรที่ทำให้เกิดความแตกต่างในความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิม

3.2.2.10 ลักษณะของการย้ายถิ่น

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับลักษณะของการย้ายถิ่น (TYPE) ในระดับ 2 ตัวแปร (ตัวแปรตัวที่ 10 ในสดมภไม่ปรับ ในตารางที่ 7) พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายถิ่นบางส่วนมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่าผู้ที่ย้ายถิ่นโดยลำพัง และผู้ที่ย้ายถิ่นทั้งครอบครัว (ร้อยละ 61 เปรียบเทียบกับร้อยละ 52 และร้อยละ 41 ตามลำดับ) ข้อค้นพบนี้มีทิศทางไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ที่ย้ายถิ่นทั้งครอบครัวนั้นส่วนใหญ่ย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครเพื่อตั้งรกรากใหม่ จึงไม่ต้องการที่จะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมอีก ส่วนผู้ที่ย้ายถิ่นโดยลำพังและผู้ที่ย้ายถิ่นบางส่วนนั้นยังมีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ในภูมิลำเนาเดิม จึงมีสัดส่วนของผู้ที่ตั้งใจจะย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมสูงกว่า

เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยอื่น (สมการปรับ 4) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยอื่นร่วมกับตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากร (สมการปรับ 7) ปัจจัยทางสังคม (สมการปรับ 9) และปัจจัยทางเศรษฐกิจ (สมการปรับ 10) และเมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ทุกตัว (สมการปรับ 11) พบว่าความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับลักษณะของการย้ายถิ่นมีทิศทางของความสัมพันธ์ไม่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ระดับ 2 ตัวแปร และมีระดับความสัมพันธ์ลดลงใกล้เคียงกัน (ค่า eta เท่ากับ 0.15 ค่า beta เท่ากับ 0.11, 0.11 0.11, 0.10 และ 10 ตามลำดับ) แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ภายใต้ปัจจัยอื่น ตลอดจนตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจต่างมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมกับลักษณะของการย้ายถิ่น และปัจจัยทางเศรษฐกิจมีผลมากกว่าปัจจัยทางประชากรและปัจจัยทางสังคมเล็กน้อย จึงสรุปได้ว่า ลักษณะของการย้ายถิ่นเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.2.2.11 สรุป

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์การจำแนกพหุในตารางที่ 7 พบว่าตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางประชากร (ได้แก่ อายุ เพศ และสถานภาพสมรส) สามารถอธิบายความผันแปร

ของความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นได้ร้อยละ 1.0 (ค่า R^2 ของสมการปรับ 1) ในขณะที่ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางสังคม (ได้แก่ การศึกษา และความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือน) สามารถอธิบายความผันแปรของความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นได้ร้อยละ 4.0 (ค่า R^2 ของสมการปรับ 2) ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (ได้แก่ อาชีพปัจจุบัน และอาชีพเดิม) สามารถอธิบายความผันแปรของความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นได้ร้อยละ 3.0 (ค่า R^2 ของสมการปรับ 3) ในขณะที่ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยอื่น (ได้แก่ การมีชื่อในทะเบียนบ้าน ภาคที่อยู่อาศัยล่าสุดก่อนย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และลักษณะของการย้ายถิ่น) สามารถอธิบายความผันแปรของความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นได้ถึงร้อยละ 6.0 (ค่า R^2 ของสมการปรับ 4) ซึ่งหากเปรียบเทียบความสามารถในการอธิบายความผันแปรของความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นในระหว่างปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยจะเห็นได้ว่าปัจจัยอื่นสามารถอธิบายความผันแปรของความตั้งใจย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นได้สูงสุด